

Гапонюк А.Л., керівник,
ГО «Авангард Аяксів Атторнея», м. Вінниця, Україна
Шарко А.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ ГРОМАДЯНСТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Права і свободи людини, їх матеріальне забезпечення складають базовий компонент громадянства. Інститут громадянства є ключовим і основоположним інститутом. Тільки громадянин України володіє повним комплексом прав і свобод, може брати участь в управлінні державними справами, здобувати вищу освіту на безоплатній основі, безкоштовно отримати земельну ділянку тощо.

Кожна держава визначає зміст прав і свобод громадян, межі їх здійснення, встановлює заборони та відповідальність за їх порушення, визначає порядок набуття й припинення громадянства [1, с. 101]. Через громадянство інституціоналізуються принципи взаємовідносин (взаємозв'язку) держави та особи. Ці взаємовідносини знаходять своє виявлення у поширенні суверенної влади держави на відповідну особу, незалежно від того, де проживає остання, – на території держави чи за її межами. Тому характерною рисою цих взаємовідносин є їхня відносна сталість (стабільність) у просторі та часі [2, с. 7-8].

Конституцією України (ст. 4) та Законом України «Про громадянство України» (п. 1 ст. 2) закріплено принцип єдиного громадянства. Він має декілька аспектів: по-перше, єдине громадянство держави Україна означає, що не може існувати громадянства окремих адміністративно-територіальних одиниць України. По-друге, єдине громадянство України означає, що якщо громадянин України набув громадянства (підданства) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Те ж саме правило

застосовується і до іноземців, які набули громадянство України, тобто вони у правовідносинах з Україною вважаються тільки громадянами України, не беручи до уваги належність їх до іншого громадянства [3, с. 267].

Законодавство України дає можливість особам, які проживають на території України, отримати громадянство України і володіти всіма конституційними правами і свободами, відповідними обов'язками громадянина України. Наше законодавство керується тим, що кожний має право набуття та вийти з громадянства України відповідно до Закону. Також є суттєвим те, що при цьому не беруться до уваги соціальне походження, расова та національна належність, стать, освіта, відношення до релігії, політичні та інші переконання [4, с. 198].

Приналежність до громадянства наділяє особу всіма конституційними правами і свободами даючи їй можливість брати участь в управлінні державними справами, оскільки саме через інститут громадянства визначаються особи, які наділяються владою в державі. Громадянин може вимагати від держави захисту своїх законних інтересів з боку держави або їх захисту від протизаконних діянь органів державної влади. У свою чергу, особа повинна неухильно додержуватися законів тієї держави, громадянином якої вона є, та виконувати обов'язки, покладені на неї державою.

Таким чином, особливість інституту громадянства полягає в тому, що він виконує двояку юридичну функцію. З одного боку, громадянство виступає як засіб та спосіб захисту прав і свобод індивіда, з іншого – як інструмент захисту прав та інтересів держави.

Важливо відзначити, що встановлення зазначеного правового зв'язку між державою, з одного боку, і населенням в особі його громадян, з іншого, служить показником прояву суверенного характеру самої державної влади. Вирішення питань громадянства – невід'ємне суверенне право держави. При цьому громадянство виступає в якості необхідної та обов'язкової передумови поширення правових норм держави на особу, яка є її громадянином.

Література

1. Толкачова І. А. Підстави набуття громадянства в Україні і країнах СНД. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 101–105.
2. Інститут громадянства як регулятор впливу на стан забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп. / С.В. Дрьомов. К.: НІСД, 2017. 52 с.
3. Толкачова І. А. Значення принципів громадянства України для реалізації прав та свобод людини і громадянина. *Право України: Юридичний журнал*. 2010. № 12. С. 266–271.
4. Толкачова І. А. Конституційний принцип єдиного громадянства. *Право України: Юридичний журнал*. 2009. № 11. С. 196–200.